

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 8, Issue 2, June 2020, p. 235-243

Received	Reviewed	Published	Doi Number
25.05.2020	16.06.2020	20.06.2020	10.29228/ijlet.43775

Polish-Turkish Dictionary Studies in Historical Process*

Sercan HALAT¹ & Ewa SIEMIENIEC-GOŁAŚ²

ABSTRACT

Dictionaries are the sources that contain the vocabulary, cultural elements, traditions and dynamics of a society. By looking at dictionaries which contain the names, phrases, proverbs, stereotypes, terms and metaphors in alphabetical order, it is possible to make sociological and cultural determinations of a language-speaking community during a certain period or throughout the whole historical process. In addition to the protection of linguistic and cultural heritage and their transfer to future generations, dictionaries are an integral part of language teaching. In this study from past to present Polish-Turkish dictionaries have been researched and introduced. As a result of this biographical study, which qualitative research method is used, five dictionaries were found totally. The first of these is the "Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae", written by Franciszek Meninski in 1680. In this dictionary, which consists of about 6080 columns, in the richest form of Turkish vocabulary until the 20th century, the words in Ottoman Turkish have Latin, German, Italian, French and Polish counterparts. The second dictionary is "Dzieje tureckie i utarczki kozackie z Tatary....", written by Marcin Paszkowski in 1615. This book, which consists of twelve chapters and tells the heroic stories about the Tatar and Turks, contains a thematic Polish-Turkish dictionary with a few hundred words. In addition to these two dictionaries, four Polish-Turkish dictionaries which can be considered within the scope of modern dictionary studies are introduced in detail.

Key Words: Lexicography, Polish-Turkish dictionaries, Turkish language teaching.

¹ Arş. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, sercanhalat@gmail.com, ORCID: 000-0003-1125-5386.

² Prof. Dr. Hab. Jagiellonian Üniversitesi, Doğu Dilleri Enstitüsü, udsiemie@cyf-kr.edu.pl, ORCID: 0000-0003-2454-7409.

* This study was presented as an oral presentation at the II. International Primary Education Congress, held in Bodrum/Turkey between 23-27 October, 2019.

Tarihsel Süreçte Lehçe-Türkçe Sözlük Çalışmaları*

ÖZET

Sözlükler, bir millete ait söz varlığını, kültürel öğeleri, gelenek ve görenekleri içerisinde barındıran eserlerdir. Belirli bir dönemde veya bütün tarihsel süreç boyunca dile ait kullanılmış olan deyimlerin, atasözlerinin, kalıplaşmış sözcüklerin, terimlerin veya mecazların alfabetik bir düzen içerisinde yer aldığı sözlüklere bakarak, o dilin ait olduğu topluluğa dair sosyolojik ve kültürel tespitler yapmak mümkündür. Dilsel ve kültürel mirasın korunması ve diğer kuşaklara aktarımının yanında sözlükler, dil öğretiminin de ayrılmaz parçası durumundadırlar. Bu çalışmada geçmişten günümüze Lehçe-Türkçe sözlüklerin varlığı araştırılmış, bu kapsamda ulaşılan eserlerin tanıtımı amaçlanmıştır. Şimdiye dek bu sözlüklerden bazılarının kısmen incelendiği çalışmalar yapılsa da henüz alanyazında bütün sözlüklerin tamamının yer aldığı bir araştırma bulunmamaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesinin kullanıldığı bibliyografik niteliğe sahip bu çalışma sonucunda toplamda altı adet sözlüğe ulaşılmıştır. Bunlardan ilki Marcin Paszkowski'nin 1615 yılında kaleme aldığı "Dzieje tureckie i utarczki kozackie z Tatory...." dir.³ Tatar Türkleriyle ilgili kahramanlık hikâyelerinin anlatıldığı on iki bölümden oluşan bu kitapta, birkaç yüz kelimelik tematik bir Lehçe-Türkçe sözlük yer almaktadır. Diğer bir eser ise Franciszek Meninski'nin 1680 yılında kaleme aldığı Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae'dur. 20. yüzyıla kadar olan dönemde Türkçe söz varlığını en zengin biçimde ortaya koyan ve yaklaşık 6080 sütundan oluşan sözlükte, Osmanlı Türkçesindeki kelimelerin Latince, Almanca, İtalyanca, Fransızca ve Lehçe karşılıkları bulunmaktadır. Bu sözlüklerin yanında, araştırmada günümüz modern sözlük çalışmaları kapsamında ele alınabilecek olan dört adet Lehçe-Türkçe sözlük de ayrıntılı olarak tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sözlükbilim, Lehçe-Türkçe sözlükler, Türkçe öğretimi.

Giriş

1414 yılında başlayan Türkiye-Polonya ilişkileri günümüzde 605. yılını kutlamaktadır. Uzun yıllardır süregelen ikili ilişkiler neticesinde iki ülke arasında siyasal, kültürel ve ekonomik alanlarda pek çok paylaşımın olduğunu söylemek mümkündür. Bu etkileşimin temelinde yüzyıllar boyu süren diplomatik ilişkilerin ve Osmanlı İmparatorluğu ile Lehistan'ın 17. yüzyılda sınır komşusu olmasının payı büyüktür. Lehistan'ın Osmanlı İmparatorluğu'na en çok elçi gönderen ülke olması (Topaktaş, 2014, s. 118) iki ülke arasındaki yakın ilişkinin önemli bir göstergesidir. Geçmişten günümüze söz konusu ülkelerin siyasal ve ekonomik yönden bu derece güçlü bağlarının bulunması sosyal ve kültürel alanlardaki etkileşimi de beraberinde getirmiştir. Özellikle de Polonyalılar açısından, gerek savaş gerekse de barış dönemlerinde ilişkilerini devam ettirdikleri Türklerin yaşayışı, dili ve kültürü her zaman merak konusu olmuştur. Bu açıdan Polonya'da Türkoloji ve Türk kültürü çalışmalarının köklü bir geçmişe sahip olduğu söylenebilir. Bugün halen Krakow, Varşova ve Poznan gibi şehirlerdeki üniversitelerde yer alan Türkoloji kürsüleri, faaliyetlerini aktif bir şekilde sürdürmektedirler.

³ Eserin tam başlığı: Dzieje tureckie i utarczki kozackie z Tatory. Tudzież też o narodzie, obrzędziech, nabożeństwie, gospodarstwie i rycerstwie, etc. Tych pogan, ku wiadomości ludziom różnego stanu pożyteczne. Przydany jest do tego Dykcjonarz języka tureckiego i Dysputacja o wierze chrześcijańskiej i zabobonach bisurmańskich, etc. Przez Marcina Paszkowskiego, na czworo ksiąg rozdzielone, opisane i wydane. W Krakowie w 1615 r.

* Bu çalışma, 23-27 Ekim 2019 tarihleri arasında Bodrum'da düzenlenen "II. Uluslararası Temel Eğitim Kongresi"nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Polonya'da Türkçe ve Türk kültürüne olan ilginin başlangıcı, sınır komşuluğunun ötesinde Tatar ve Karayların Altın Ordu devletinin çöküşünden (1502) sonra bu ülkede yaşamaya başlamasına dayanmaktadır. Bu sayede Türkçe, günlük yaşamda görünür olmaya başlar ve toplumda bu dile karşı bir ilgi uyanır (Emiroğlu, 2016, s. 205). Türk diline bu coğrafyada gösterilen ilginin diğer bir sebebi ise Polonya Kralı Sigismund August'un (1520-1572) resmi ilişkilerin sağlıklı olarak yürütülmesi için çevirmen ve tercümanlarını Osmanlı İmparatorluğuna eğitim amaçlı göndermesidir (Abrahamowicz, 1984-1985). Osmanlı coğrafyasına gönderilen elçiler ve tercümanlar ile birlikte Türkçe, devlet kademesinde konuşulan bir dil haline gelmiştir. Günümüzde ise Polonya'da Türkçe; evlilik, akademik değişim programları, turizm vb. nedenlerle, Yunus Emre Enstitüsü (Varşova), Doğu Dilleri bünyesindeki Türkoloji kürsüleri (Jagiellonian, Adam Mickiewicz ve Varşova Üniversiteleri) ve özel kurslar aracılığıyla öğretilmeye devam edilmektedir.

Türkçenin Polonya'da ilgi görmesi, buradaki Türkiyat araştırmalarının geçmişinin çok eskiye dayanması ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, Türk diline ve öğretimine yönelik çeşitli öğretim materyallerinin de ortaya çıkmasını sağlamıştır. Polonyalılar tarafından yazılan Türkçe dilbilgisi kitapları ve Lehçe-Türkçe sözlükler bu materyallerinin başında gelmektedir. Özellikle dile ait sözvarlığını içerisinde barındırması açısından sözlükler, dilsel ve kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarımının yanında, yabancı dil öğretiminin de ayrılmaz bir parçasıdır.

Bir dilin bütün veya belli bir çağda kullanılmış kelime ve deyimlerini alfabe sırasına göre ararak tanımlarını yapan, açıklayan, başka dillerdeki karşılıklarını veren eser, lügat (TDK, 2019) olarak sözlükler, ortaya koyuldukları döneme ait sosyal ve kültürel birikimin hafızası konumundadır. Aynı zamanda dilde anlam taşıyıcı birimler olarak yer alan sözcükbirimleri içeren sözlükler, dilsel bir gösterge ve kültürel etkileşim aracı olarak belirli amaçlar doğrultusunda hazırlanmış koleksiyonlardır (Özkan, 2013, s.150). Dilin söz varlığında bulunan sözcükleri ve bu sözcüklerin kullanımlarını örneklendirmeyi amaçlayan sözlükler, bunu yaparken, sözlükbilimin ortaya koyduğu yöntemlerden faydalanmaktadır. Sözlükbilimsel olarak sözlük araştırmacılığı dört bölümden oluşmaktadır. Bunlar, sözlük kullanım araştırmaları, sözlük eleştirisi araştırmaları, sözlükçülük tarihi araştırmaları ve sistematik sözlük araştırmalarıdır (Wiegand'dan akt. Yüksekaya 2001, s. 209). Sözlükbilimin ortaya koyduğu temel prensiplerden hareketle, tarihsel süreçte ortaya çıkan Lehçe-Türkçe sözlüklerin varlığının araştırıldığı bibliyografik nitelikteki bu çalışmada, ulaşılan sözlükler genel hatlarıyla tanıtılmıştır.

Yöntem

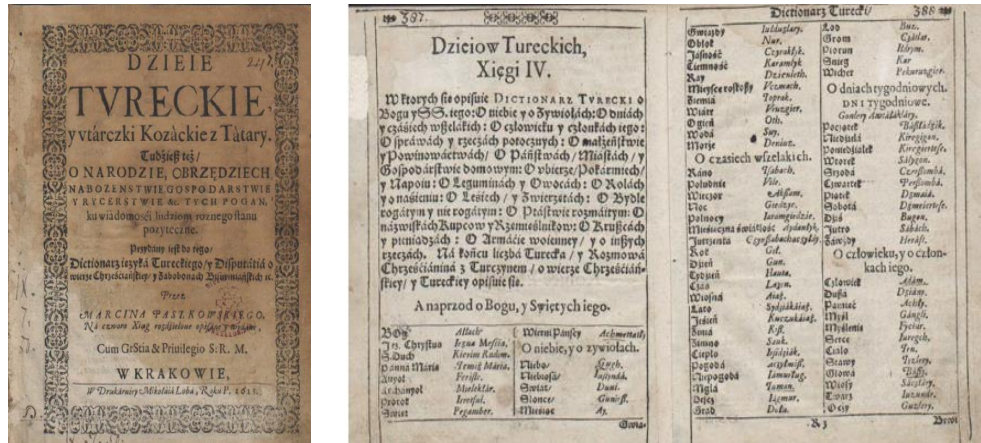
Tarama modelindeki bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.187). Bu kapsamda, altı adet sözlük incelenmiştir. Araştırmaya konu olan sözlüklere, Polonya'nın Krakow şehrindeki Jagiellonian Üniversitesi Ulusal Kütüphanesi'nden gerekli izinler alınarak ulaşılmıştır.

Bulgular

Tarihsel süreçte Lehçe-Türkçe sözlük çalışmalarının incelendiği bu araştırmadan elde edilen bulgular, aşağıda kronolojik olarak verilmiştir.

1. Dzieje Tureckie i Utarczki Kozackie z Tatarzy... (1615)

Bu sözlük, 17. yüzyılda Polonyalı Marcin Paszkowski (? – 1621) tarafından yazılmış ve Krakow'da basılmıştır. Bilindiği kadarıyla Paszkowski, yoksul bir aileden gelen ve seçkin insanlara hizmet veren bir şair ve yazardır. Tatar Türkleri ile Kozak'ların tarihi münasebetlerini ve savaşlarını, Müslümanlık, Hristiyanlık, adet ve törenler hakkındaki bilgileri içeren eserin son bölümünde yaklaşık yedi yüz kelimelelik bir Lehçe-Türkçe sözlük bulunmaktadır.

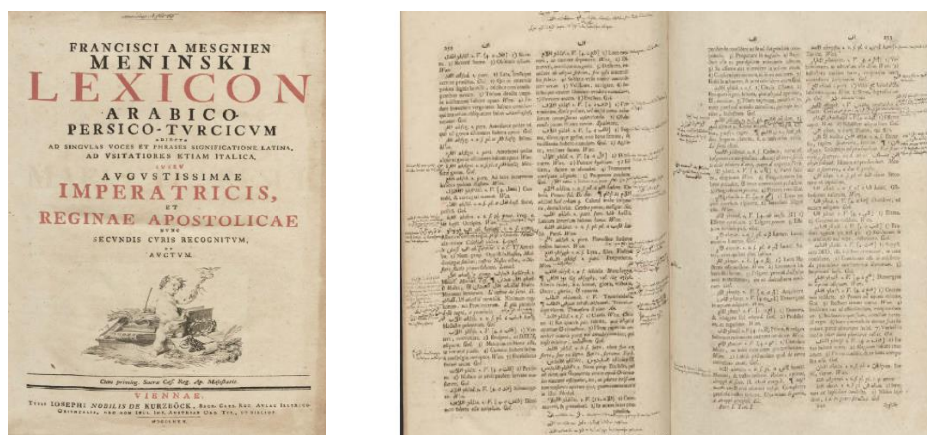

Resim 1. Dzieje Tureckie i utarczki Kozackie z Tatarzy (Jagiellonian Digital Library, 2019)

Bu yönüyle Dzieje Tureckie i Utarczki Kozackie z Tatarzy, Polonya tarihi kaynaklarındaki ilk Türkçe kelime koleksiyonu ve sözlük olarak kabul edilmektedir. On iki bölümden oluşan kitabın ilk büyük bölümü genel olarak Tatar Türkleri ile Kozaklar arasındaki savaşları ve kahramanlık hikâyelerini anlatmaktadır. Diğer bir bölümde ise Türk devlet örgütünün genel yapısı ve Türk toplum yapısı (din, dil, adet, gelenek ve görenekler) anlatılmaktadır. Eserde bunları takip eden ve kelimelerin Türkçe karşılıklarının Lehçe transkripsiyonla verildiği tematik bir sözlük (dini terimler, zaman, sayılar vs.) bulunmaktadır. Ayrıca kitabın son bölümünde “Göklerdeki Babamız”, “Aziz Meryem” ve “İnanırım” gibi dualara ve bunların Türkçe çevirilerine yer verilmektedir. Eserin ilk tıpkı basımı 2018 yılında Ewa Siemieniec-Golaś ve Agata Pawlina tarafından yapılarak literatüre kazandırılmıştır.

2. Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae (1680)

Fransız asıllı Polonyalı, yetenekli bir diplomat, oryantalist ve dilbilimci olan Franciszek a Mesgnien Meninski (1620-1698) tarafından, 1680 yılında yazılan *Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae* isimli sözlük, üç cilt halinde yayımlanmıştır. Toplam dokuz bin kelime ve altı bin seksen sütundan oluşan Thesaurus'u ortaya koyan Meninski bunu, Osmanlı Türkçesine olan hayranlığı, dil öğrenmedeki yeteneği ve o dönemde İstanbul'da geçirdiği zamana borçludur. İki yıl İstanbul'da kalan Meninski'nin Türkçeyi iletmesine, o dönem İslamiyete geçen ve Divan-ı Hümayun baş tercümanlığını yapan Leh asilzadesi Ali Ufki Bey (Wojciech Bobowski) yardım etmiştir. Daha sonra 1655'te Varşova'ya dönen Meninski, ilerleyen yıllarda Osmanlı Devleti'ne iki defa elçi olarak görevlendirilmiştir (Başbakanlık Devlet Arşivleri [Yoldaki Elçi], 2014 s.145). Meninski'nin Türk diline olan ilgisi ve Thesaurus gibi önemli bir anıt eseri ortaya koyması hem 17. yüzyıl Türkçesinin sözcük varlığını yansıtması hem de Türkçenin Polonya coğrafyasındaki gelişimi açısından son derece önemlidir.

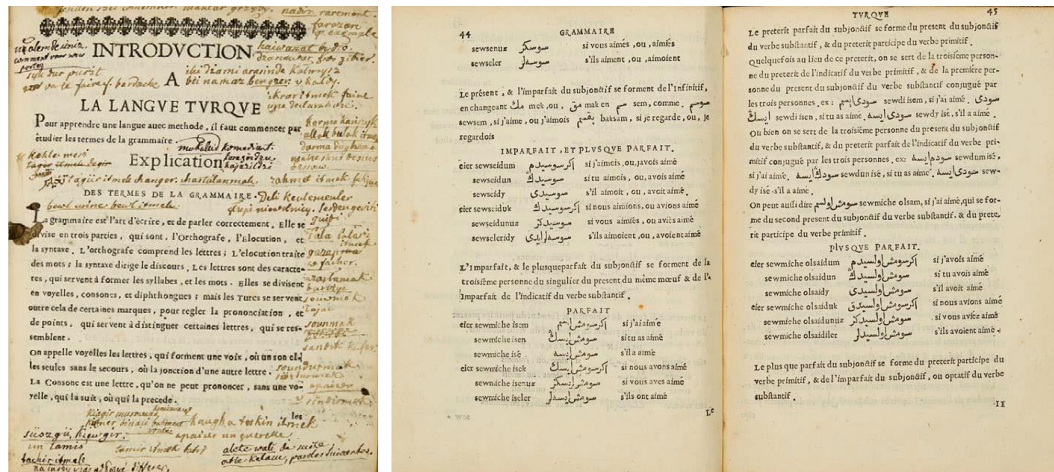

Resim 2. Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae (Jagiellonian Digital Library, 2019)

Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae'de yer alan her Türkçe madde başının, Arapça ve Farsça karşılığı bulunmaktadır. Hatta Thesaurus'taki sözcüklerin birçoğunun Latince, Lehçe, Almanca ve İtalyanca karşılıkları da bulunmaktadır. Sözlükte bulunan Türkçe madde başları, Arap alfabesi ile yazılmış olup bu kelimelerin karşılıkları ise latince verilmiştir. Dokuz bin civarında Türkçe kelimenin, yabancı dildeki karşılıklarının ve etimolojik bilgilerinin yer aldığı sözlük, yirminci yüzyıla kadar olan dönemde Osmanlı Türkçesi sözvarlığını ortaya koyan en kapsamlı çalışmadır (Stanisław Stachowski, 2000, s. 20). Sözlüğün Latin harflerine çevirilmiş tıpkıbasımı, 2000 yılında Mehmet Ölmez'in uzun süren çalışmaları sonucunda yapılmıştır. Günümüzde eserin orijinalinin bir kopyası Viyana, diğeri ise Krakow'daki ulusal kütüphanede bulunmaktadır.

3. *Wstęp do zakresu nad Gramatyką języka Tureckiego (1830)*

Wstęp do zakresu nad Gramatyką języka Tureckiego (Türkçenin Dilbilgisine Giriş), bir arşivci ve oryantalist olan Walenty Skorochód Majewski (1764-1835) tarafından Lehçe yazılmış ilk Türkçe dilbilgisi kitabıdır. 1830'da basılan kitabın ilk örneği büyük ölçüde Holdermann'ın İstanbul'da 1730 yılında yayımlanan "Grammaire Turque" eseri oluşturmaktadır. Litografik teknikle yazılan eser, doksan iki sayfadan oluşmaktadır. Kitabın birinci bölümünde Türkçenin imlâ kuralları, okunuşu, yazımı ve telaffuzu gibi konular işlenmektedir. Yedi bölümden oluşan sözlüğün ilk beş bölümünde isim, zamir, zarf, ünlem, isim tamlamaları ve olumsuzluk ekleri gibi dilbilgisi konuları yer almaktadır. *Wstęp do zakresu nad Gramatyką języka Tureckiego* genel olarak dilbilgisel bilgiler içerse de eserin son bölümlerinde, yaygın olarak kullanılan Türkçe kelimeleri içeren küçük bir sözlük bulunmaktadır.

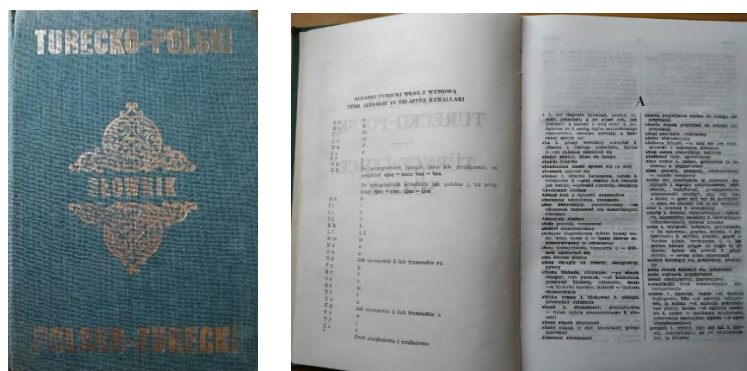

Resim 3. Wstęp do zakusu nad Gramatyką języka Tureckiego (Podolak, 2010, s. 162-163)

Slav ve Asya toplumlarının dillerini ve tarihlerini yakından inceleyen ve aynı zamanda Polonya tarihindeki ilk Sanskritçe dilbilgisi kitabını yazan Majewski (Podolak, 2010, s. 160), Türkçe konusundaki zayıflığı ve akademik çevrelerce sık sık eleştirilmesine rağmen Türk diline hayranlığının bir göstergesi olarak yazdığı bu kitapla tarihsel süreçte Türkiyat çalışmaları alanında önemli bir konuma sahiptir.

4. Słownik Turecko-Polski, Polsko-Turecki (1983)

Lucyna Antonowicz-Bauer ve Aleksander Dubiński tarafından Varşova'da yayımlanan sözlükte Türkçe olarak verilen madde başlarının Lehçe karşılıkları bulunmaktadır. Yaklaşık yirmi beş bin kelimedenden ve dört yüz yetmiş sekiz sayfadan oluşan sözlükte, Türkçe alfabe ve telaffuz kurallarını içeren kısa bir dilbilgisi bölümü de bulunmaktadır.

Resim 4. Słownik Turecko-Polski, Polsko-Turecki

Sözlük, Türkçe söz varlığı açısından kapsamlı olsa da özellikle günümüzde artık kullanılmayan birtakım sözcükleri barındırmaktadır. Buna örnek olarak, "ev" yerine "hane", "saldırgan" kelimesi yerine "mütecaviz" gibi dilde artık pek de kullanılmayan kelimelerin yer alması verilebilir. Aynı durum bazı Lehçe kelimeler için de geçerlidir ("Akademicki dom" sözcüğünün "talebe yurdu" şeklinde çevrilmesi vb.). Bu yönüyle sözlüğün güncellenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ancak yine de sözlükbilimin temel ilkelerine uygun olarak hazırlanan sözlüğün, Lehçe-Türkçe sözlük çalışmaları bağlamında önemli bir yere sahip olduğunu belirtmek gerekmektedir.

5. Słownik Turecko-Polski (2006)

Varşova Üniversitesi'nde görev yapan Maria Kozłowska tarafından yayımlanan bu sözlük yaklaşık kırk bin kelimededen oluşmaktadır. Sözlükte Türkçe madde başı kelimelerin Lehçe karşılıklarına yer verilmiştir. Ayrıca her madde başı ile birlikte eş anlam, eşdizim, atasözü ve deyim bilgileri bulunmaktadır.

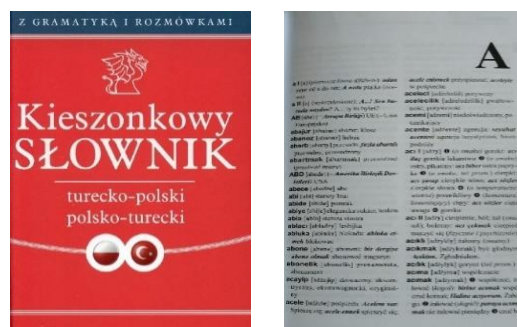

Resim 5. Słownik Turecko-Polski

Özellikle Lehçe-Türkçe tercümelere işlevsel bir niteliğe sahip olan sözlük, akademik alandaki çalışmalar için de son derece idealdir. Ancak dil öğretimi materyali olarak sözlüğün, gerek hacminin büyüklüğü, gerekse de sadece tek yönlü çevirilere yer vermiş olması nedeniyle, temel seviyede Türkçe öğrenenler için biraz zorlayıcı olabileceği düşünülmektedir. Kozłowska'nın uzun yıllar süren uğraşlar sonucu yayımladığı sözlük, modern anlamda Türkçe- Lehçe sözlükler içerisinde en kapsamlı sözlüklerden birisi olma özelliğini göstermesi bakımından önemlidir.

6. Kieszonkowy Słownik Turecko-Polski, Polsko-Turecki (2008)

Krakow'da bulunan Jagiellonian Üniversitesi Türkoloji bölümünde görev yapan akademisyenler Piotr Nykiel ve Barbara Podolak tarafından 2008 yılında basılan cep sözlüğü yaklaşık kırk bin sözcük içermektedir. Kieszonkowy Słownik, son yıllarda modern anlamda hazırlanmış sözlüklerin başında gelmektedir. Sözlükte her madde başı sözcük için telaffuz ve tanım bilgileri bulunmaktadır.

Resim 6. Kieszonkowy Słownik Turecko-Polski, Polsko-Turecki

Madde tanımlarının sonunda deyim ve atasözleri bulunan sözlük, özellikle temel seviyedeki dil öğrencileri için uygundur. Eserde hem Türkçe-Lehçe hem de Lehçe-Türkçe iki yönlü çeviri bulunmaktadır. Sözlüğün giriş bölümünde önsöz ve kısaltmalar bölümü sadece Lehçe dilinde yazılmıştır. Kitapta bir Türkçe konuşma klavuzuna yer verilmiştir. Klavuzdaki ifadeler tematik

biçimde düzenlenmiştir. Sözlükte ayrıca kısa bir Türkçe dilbilgisi bölümü yer almaktadır. Bu yönüyle Nykiel ve Podolak tarafından hazırlanan sözlüğün Polonya’da Türkçe öğrenenlere yardımcı olacak niteliktedir.

Sonuç ve Öneriler

Türk-Leh ilişkileri, Altınordu Devleti’nin çöküşü ve devamında Tatar Türkleri ile ilk temaslar neticesinde başlamıştır. Osmanlı İmparatorluğu ile olan sınır komşuluğuyla diplomatik yoğunluğu artan ilişkiler, günümüzde de siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda genişleyerek devam etmektedir. Polonya’da Türk dili ve kültürü ile ilgili yapılan çalışmaların kökeni ise bu tarihsel sürece paralel olarak 15. yüzyıla kadar dayanmaktadır. 20. yüzyıla kadar olan süreçte yapılan çalışmalar genel olarak bireysel veya diplomatik düzeyde yapılmaktayken, bu yüzyıldan sonra Varşova, Krakow ve Poznan şehirlerinde kurulan Türkoloji kürsüleri ile birlikte sistematik hale gelmiştir.

Şimdiye dek Polonya’da Türkçe ile ilgili yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunu, sözlük ve dilbilgisi çalışmaları oluşturmaktadır. Bu çalışmalar, dönemin dil özellikleri ve toplumsal dinamiklerini yansıtması bakımından önemlidir. Ancak Meninski’nin 17. yüzyılda yazdığı sözlük dışında Türkçe alanyazında, bu eserlerle ilgili çok az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu açıdan Polonya’da yürütülen Türk dili ve kültürü araştırmalarının Türkiye’de tanıtılması ve bu alanda çalışan akademisyenlerle araştırma ve proje çalışmalarının hayata geçirilmesi gerekmektedir. Özellikle Polonya’da bulunan Türkoloji kürsüleriyle, eğitim ve kültür alanında işbirlikleri yapılmalıdır. Bu kapsamda Türk araştırmacıların Polonya dili ve kültürüne hâkim olması amacıyla iki ülke arasında çeşitli değişim programları hayata geçirilmelidir. Ayrıca Türkçenin ve Türk kültürünün öğretimi amacıyla kurulan Yunus Emre Enstitüsü’nün, Polonya’nın Varşova şehri dışında Krakow ve Poznan gibi şehirlerde de kültür merkezleri açması ve bu şehirlerde yer alan Türkoloji kürsüleriyle işbirliği içerisinde çalışması faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Abrahamowicz, Z. (1984-1985). Turkology in Poland: Achievements and some problems for future development. *International Journal of Turkish Studies*, 1984-1985, (3), s. 123.
- Antonowicz-Bauer, L. & Dubiński, A. (1983). *Słownik turecko-polski, polsko-turecki*. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. *Yoldaki Elçi: Osmanlı’dan günümüze Türk-Leh ilişkileri*. Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu:133. İstanbul, 2014.
- Emiroğlu, Ö. (2016). Polonya’da Türkçe öğretiminin tarihî gelişimi. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı – Belleten*, 64 (2), 203-214.
- Jagiellonian Digital Library (Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa), <https://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra>, adresinden 12.06.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Kozłowska, M. (2006). *Słownik turecko-polski (Türkçe-Lehçe sözlük)*. Warszawa: eMKA
- Majewski, S. W. (1830). *Wstęp do zakusu nad Gramatyką języka Tureckiego*. Warszawa.
- Meninski, F. à M. (1680). *Thesaurus linguarum orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae*. ([Tıpkıbasım: 2000], S. Stachowski & M. Ölmez, Ed.) (C. 1-3). Viennæ [İstanbul]: Simurg.
- Özkan, B. (2013). Yöntem ve uygulama açısından “Türkiye Türkçesi söz varlığının derlem tabanlı sözlüğü”. *Bilig*, (66), 149-178.

- Podolak, B., & Nykiel, P. (2008). *Kieszonkowy słownik turecko-polski, polsko-turecki*. (B. Podolak, Ed.) (p. 631). Kraków : Krakowskie Wydawnictwo Naukowe.
- Podolak, B. (2010). *Gramatyka języka tureckiego Walentego Skorochoch Majewskiego (ok. 1830 r.)* (Walenty Skorochoch Majewski“nin Türkçe Dilbilgisi). E. Siemieniec-Golas ve J. Georgiewa-Okon (Ed.), *Od Anatolii po Syberie. Świat turecki w oczach badaczy içinde* (s. 159-170). Krakow: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellonskiego.
- Siemieniec-Gołaś, E., & Pawlina, A. (2018). *Marcin Paszkowski i jego "Dzieje tureckie i utarczki kozackie z Tatory..." (1615)* (p. 234). Kraków : Księgarnia Akademicka.
- Stachowski, S. (2000). *François à Mesgnien Meninski ve Thesaurus Linguarum Orientalium*. (Çev. Cuma Kazancı ve Mehmet Ölmez). İstanbul: Simurg.
- Topaktaş, H. (2014). Polonya'nın Türkiye'deki ilk daimi elçiliğinin kurulma süreci: Tarihsel dinamikler. *Uluslararası İlişkiler*, 11 (43), s.105-125.
- Türk Dil Kurumu (2019). *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 10 Eylül 2019 tarihinde erişilmiştir.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yüksekkaya, Y. (2001). Avrupa'daki modern sözlük araştırmaları ve bu araştırmaların Türk metasözlükçülüğüne yansımaları. *Uluslararası Sözlükbilim Sempozyumu Bildirileri*, (20-23 Mayıs 1999, Gazimağusa), s. 207-234.

Sözlükler

1. Paszkowski, M. (1615). *Dzieje tureckie i utarczki kozackie z Tatory...* Krakow.
2. Meninski, F. à M. (1680). *Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae, Persicae*. Viyana.
3. Majewski, S. W. (1830). *Wstęp do zakresu nad Gramatyką języka Tureckiego*. Varşova.
4. Antonowicz-Bauer, L., Dubiński, Aleksander (1983). *Słownik Turecko-Polski, Polsko-Turecki*. Varşova.
5. Kozłowska, M. (2006). *Słownik Turecko-Polski*. Varşova.
6. Podolak, B., Nykiel, P. (2008). *Kieszonkowy słownik turecko-polski, polsko-turecki*. Kraków.